

BESLUT

2015-03-16

Dnr: 14/01236

SAKEN

Uppdrag granskning, SVT1, 2014-05-14, program om upplopp i Husby; fråga om opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Programmet frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

PROGRAMMET

Programmet skildrade kravaller i Stockholmsförorten Husby i maj 2013, som följde på polisens dödsskjutning av en man som bodde i området. Syftet med reportaget var att utreda orsakerna till hur oroligheterna uppstod och sedan förvärrades. En stor del av programmet ägnades åt polisens agerande. I programmet medverkade flera poliser som på olika sätt varit inblandade i polisinsatsen, under och efter oroligheterna. Några boende i området deltog i programmet. Under programmet behandlades även organisationen Megafonen och dess eventuella påverkan på händelseutvecklingen. Det redogjordes för att poliser ansåg att Megafonen påverkat händelseförloppet i negativ riktning, bland annat genom offentliga uttalanden att polisens dödsskjutning var ett mord. I inslaget refererades det dessutom till en hemligstämplad polisrapport som sades uppge att medlemmar i Megafonen deltagit aktivt i våldsutövningen under kravallerna. I anslutning till detta visades en kort intervju, från ett annat program, med en företrädare för Megafonen, NN. I den delen av programmet sades följande.

(Polisman) – När man drar igång och skapar de här demonstrationerna så sammanföll ju det sedan med upploppen så att min uppfattning är ju att de vill ställa polisen mot resten av samhället där. Man vill ställa polisen mot de boende i området. Man vill ställa polisen mot ungdomarna, vilket jag själv inte tycker att det finns anledning att göra.
(Reporter) – Men det finns också mer kontroversiella uppgifter i en hemligstämplad analys från Rikskriminalpolisens underrättelsesektion. Där står det att det finns viss

underrättelseinformation att individer från Megafonen deltagit och uppmanat andra att delta i oroligheterna.

Samtidigt visades i bild texten: ”viss underrättelseinformation att individer från Megafonen deltagit och uppmanat andra att delta i oroligheterna”.

(Reporter) – Företrädare för Megafonen har tidigare nekat till att ha stått bakom uppluppen. (NN) – Vi är djupt oroade över den utvecklingen som vi ser i området. Det är självklart att vi inte vill se liksom de bilbränder som sker i området just nu. Man måste poängtera, det är ganska viktigt i det här fallet, att Megafonen har inte varit med och skapat uppluppen. Vi har däremot försökt förmedla folks reaktioner härifrån och försökt förklara vad vi tror kan vara en lösning för att undvika sådana här saker.

(Reporter) – Jag har visat det här reportaget för företrädare för Megafonen för att de ska kunna ge sin syn på uppgifterna att de skulle haft en pådrivande roll. De har tagit ett kollektivt beslut att inte säga något.

ANMÄLNINGARNA

Fyra anmälare är kritiska till programmet. En av anmälarna anser att programmet inte granskade polisens arbete utan i stället redigerats med ett etniskt nationalistiskt syfte att ställa invandrare mot det övriga svenska samhället.

Två av anmälarna har gett in ett gemensamt yttrande där de främst riktar kritik mot hur organisationen Megafonen skildrades. De anser på närmare anförda grunder att påståendena om att Megafonen uppmuntrat oroligheterna och att vissa medlemmar deltagit direkt i dessa baserade sig på svagt källmaterial. De anser vidare att programmets skildring av händelserna var för ensidig då den dominerades av polisens berättelser. De anför vidare att det har kommit fram uppgifter om att redaktionen för *Uppdrag granskning* hade en uttalad intention att misskreditera Megafonen.

En av anmälarna är NN, representant för organisationen Megafonen, som kritiserar hur han personligen framställdes i programmet. NN anför i huvudsak följande.

Den 14 maj 2014 sände *Uppdrag granskning* ett program där enskilda polismän fick stort utrymme för att ge sin bild av 2013 års upplopp i Husby. En av programmets teser, som de understödde genom polisens uttalanden och de underrättelseuppgifter programmet hänvisade till, är att individer inom föreningen Megafonen ska ha medverkat i uppluppen som anstiftare och verkställare av skadegörelse, misshandel och upplopp. Vilka personer som skulle ha medverkat och på vilket vis medverkan skett förblev oklart. Det är främst genom uttalanden av en närpolischef och genom polisens arbetsmaterial som redaktionen pekade ut individer inom Megafonen. Detta blev särskilt tydligt ungefär 26 minuter in i programmet där *Uppdrag granskning* först pekade ut Megafonen som delaktiga i uppluppen varefter de valde att klippa in ett uttalande som NN anfört tidigare. Vidare bortsåg *Uppdrag granskning* aktivt från att lägga fram relevant information av Megafonen för att hjälpa att driva fram

tesen om att föreningen är en sammanslagning av våldsbejakande individer, i stället för att lyfta fram föreningens sociala arbete. Tesen, redigerandet och valet av att klippa in NN som talesperson för Megafonen direkt efter att ha pekat ut föreningen som skyldig till omfattande skadegörelse är djupt kränkande då det enligt NN pekar ut honom som brottslig.

NN har tidigare inte stött på dessa anklagelser och får nu genom Sveriges Televisions (SVT) program erfara hur ett journalistiskt arbete med stor spridning bidrar till att skapa en stark misstänksamhet mot honom. Detta har materialiserats i den efterföljande debatten, på internetforum och genom ständiga kommentarer från NN:s omgivning. Det är oerhört integritetskränkande och olämpligt av *Uppdrag granskning* att sprida obestyrkta påståenden särskilt i ljuset av den debatt som funnits kring upploppen. Spridandet av dessa sekretessbelagda uppgifter och de enskilda polisernas uttalanden torde utgöra förtal.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att programmet överensstämmer med kraven på opartiskhet, saklighet och bestämmelsen om respekt för privatlivet i sändningstillståndet och anför bland annat följande.

Två anmälare anser att programmet endast stöder sig på två källor vad gäller uppgiften att polisen lägger en stor skuld på det inträffade på organisationen Megafonen, nämligen den intervjuade närpolischefen och en rapport från Rikskriminalpolisen. Andra dokument än Rikskriminalpolisens underrättelse-rapport, såsom polisens lägesrapporter till Justitiedepartementet och mötesprotokoll från den centrala staben, ger stöd åt konstaterandet att polisen lägger skuld på Megafonen. De beskriver händelseutvecklingen, bland annat hur polisen har ögonen på Megafonen, som man försöker etablera kontakt med men misslyckas.

En rad bakgrundssamtal med poliser ingår i researchen, och även uppgifter från redaktionens samtal med källor som var på plats och som vittnar om att Megafonen var direkt skadliga, att de uppmanade ungdomarna att bråka med ord som "Låt skiten brinna" och liknande men samtidigt skapade sig en plattform och en slags karriär genom att ta åt sig äran av att företräda ungdomarna.

Anmälarna påpekar att det uppges att polisen lägger en stor del av skulden för det inträffade på Megafonen. En närpolischef får förklara varför han är kritisk. Anmälarna skriver att det inte ges några konkreta exempel på detta. SVT vill framhålla att reportaget beskriver det faktiska händelseförloppet, det vill säga hur Megafonen agerat efter dödsskjutningen av en äldre man, och efter den första nattens upplopp en vecka senare. Reportaget beskriver den debattartikel

där Megafonen anklagar polisen för mord, och skildrar den demonstration mot polisvåld som följde dagen efter skjutningen, samt den presskonferens och det pressmeddelande där Megafonen förklarar att de har förståelse för upploppen. Det är en konkret och detaljerad skildring av det agerande som ligger bakom den delen av polisens anklagelser mot Megafonen. Företrädare för Megafonen fick titta på reportaget innan sändning och erbjöds att kommentera anklagelserna och ge sitt perspektiv, men man avstod efter att ha fattat ett kollektivt beslut om att inte medverka, vilket framgår av det färdiga programmet. Företrädare för Megafonen kom trots detta till tals genom arkivmaterial med redan inspelade intervjuer.

En av anmälarna, talesperson för Megafonen, skriver att *Uppdrag granskning* spridit obestyrkta påståenden om att organisationen varit delaktig i upploppen, och att han utmålats som indirekt skyldig till brott. Anmälaren framträdde genom en intervju, tagen ur SVT:s arkivmaterial. Som framgår av programmet så uttalar sig anmälaren som talesperson för Megafonen, och pekas inte ut som brottslig. Inte heller någon annan enskild utpekas som delaktig i upploppen. Anmälaren skriver vidare att om det finns skälig grund för misstanke om brott ska åklagaren väcka åtal. När det gäller uppgifterna från polisen om att individer från Megafonen deltagit i upploppen är det, tvärtemot vad anmälaren hävdar, just det som skett. I samband med upploppen greps en misstänkt Megafonen-aktivist och åtalades senare för våldsamt upplopp. Uppgifterna från polisen som *Uppdrag granskning* hänvisar till kan alltså inte anses obestyrkta. Det har aldrig hävdats att de gäller anmälaren.

NN:S KOMMENTARER TILL SVT:S YTTRANDE

NN har kommenterat SVT:s yttrande och sammanfattningsvis anför följande.

Det var enligt NN naivt av SVT att utgå från polisens uppgifter då polisen är en part som agerat i eget intresse. SVT har inte efterforskat och tagit hänsyn till den sociala verksamhet som Megafonen bedrivit i Husby. Påståendet att medlemmar i Megafonen uppmanat till och deltagit i våldsamheterna är rena lögner. SVT har inte presenterat något trovärdigt underlag för att styrka påståendet om att medlemmar i Megafonen deltog i upploppen. Efter sändningen av programmet har NN personligen blivit ifrågasatt i sitt arbete och politiska engagemang på grund av hur han framställdes i programmet.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN SVT

SVT vidhåller att de källor som använts för att presentera polisens uppfattning om Megafonens roll var vederhäftiga och att SVT vidtagit tillräckliga ansträngningar för att inhämta Megafonens inställning till anklagelserna. SVT har till stöd för detta redogjort för innehållet i en stämningsansökan och ett

förundersökningsprotokoll som pekar ut en medlem i Megafonen som misstänkt för delaktighet i upploppen.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (15 § i sändningstillståndet).

Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att granska innehållet i sända program i förhållande till bestämmelserna i radio- och tv-lagen och programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgifter att pröva omständigheterna kring tillkomsten av ett program eller frågor om förtal. Anmälarens kritik i dessa delar prövas därför inte av nämnden.

De av anmälarna kritiserade påståendena, om att Megafonen och dess medlemmar utpekades som delansvariga för oroligheterna, framfördes av tillfälliga medverkande eller bestod av redogörelser för polisens uppfattning. Nämnden kan inte finna att det anmälarna anfört medför att programmet strider mot kravet på saklighet SVT:s sändningstillstånd.

De kritiserade påståendena innebar enligt nämnden dock kritik mot organisationen Megafonen som krävde en möjlighet till bemötande. Av handlingarna i ärendet framgår att företrädare för Megafonen fick möjlighet att medverka i programmet men avstod. Det framgick vidare i programmet att Megafonen tillbakavisat anklagelserna. Programmet strider därför inte mot kravet på opartiskhet i detta avseende. Nämnden anser att programmet inte heller i övrigt kan anses strida mot kravet på opartiskhet.

Vad gäller frågan om respekt för privatlivet anser nämnden att den sekvens där en intervju med NN spelades upp inte utformats på ett sådant sätt att NN utpekades som en brottsling. Vidare förekom enligt nämnden inte några andra uppgifter som var av intrångskaraktär. Programmet kan därför inte anses utgöra ett intrång i anmälarens privatliv.

Nämnden anser att programmet i övrigt inte har utformats på ett sådant sätt som strider mot de bestämmelser som reglerar SVT:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Ingrid Carlberg, Leif Hedman, Jan Holmberg, Pia Kronqvist, Nedjma Chaouche och Dag Mattsson efter föredragning av Tarek Touma.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Tarek Touma